Konzervatívny denník Postoj sa v Seriáli o nefyzickom násilí zaoberá v piatom dieli psychickým týraním v štruktúrach cirkvi.

Pri príprave Seriálu o nefyzickom násilí a komunikácii s čitateľmi sa nám začala objavovať aj prítomnosť psychického týrania v radoch Katolíckej cirkvi. Má to svoju logiku.

„Narcistickí ľudia sa často angažujú v oblastiach, kde konajú dobré skutky," hovorí pre Postoj klinická psychologička Lenka Rušarová. „Priťahuje ich charita, cirkev či angažovanie v oblasti slobody zvierat. Navonok to vyzerá, že sú dobrí ľudia, pretože robia dobré veci. No treba si všímať spôsob, akým ich robia. Človek, ktorý chce konať dobré skutky, za ne nečaká odmenu a slávu.

Koná ich bez toho, aby ich musel ukazovať a zdôrazňovať svoju obetu.

Narcistickí ľudia si však za svoje dobré skutky vyžadujú uznanie, obdiv a občas až tyranskú vďačnosť. Spravia dobrý skutok a potom ho okoliu roky vyhadzujú na oči. Pod rúškom sebaobety sú vlastne veľmi sebeckí a mnohé skutky robia najmä pre svoj vlastný prospech."

Mlčanie vytvára priestor pre pokračovanie a stupňovanie násilia. Rozhodli sme sa preto otvoriť tému psychického násilia aj v Katolíckej cirkvi.V článku sa dočítate:
– čo prežívala rehoľná sestra a kedy zistila, že ide o manipuláciu,
– ako sa na nej prežívaný stres prejavoval fyzicky,
– prečo je predstava odpustenia niekedy zidealizovaná,
– či sa po tejto skúsenosti zmenil jej vzťah k Bohu a cirkvi,
– ako jej skúsenosť reflektuje kňaz a psychológ.

Dnes viem, že jej plán bol ovládnuť všetko

„Pred niekoľkými rokmi som prežila obzvlášť ťažké obdobie," hovorí rehoľná sestra *(jej meno ponechávame v anonymite, keďže je stále súčasťou rehoľnej komunity)*. „Žila som v ustavičnom strese netušiac, že žijem s nebezpečným človekom. Život občas prináša aj ťažké chvíle, vďaka ktorým človek rastie a dozrieva. No toto bolo niečo úplne iné. Akoby som prestala žiť.

Rozhodla som sa otvorene prehovoriť o svojej bolestivej skúsenosti s cieľom pomôcť ľuďom, ktorí zažívajú niečo podobné, aby pochopili, čo sa s nimi deje. Povzbudzujem ich, aby sa nebáli hovoriť nahlas. Áno, aj tých, ktorí sú členmi Cirkvi. Inštitúcie, ktorú milujú.

Vzletný začiatok

„Prvýkrát sme sa stretli, keď sme si odovzdávali úrad predstavenej domu, ktorý po mne Sofia *(meno sme zmenili, pozn. autorky)* prebrala," pokračuje v rozprávaní rehoľná

sestra. „Trochu som sa obávala, či jej nebude prekážať, že v dome zostávam. Vyzeralo, že nie.“

Spočiatku všetko vyzeralo v poriadku. Sofia so mnou chcela tráviť čas. Na všetko sa vypytovala. Zisťovala, ako sme si žili, koho poznáme, kto nám pomáhal a aké vzťahy s kým máme. Svoje súkromie si však strážila. Pôsobila dosť tajomne a v reholi ju považovali za diplomata.

„Jej plán bol získať moc nad všetkým.“

Bola to záhadná, chladná a neprístupná žena. Mala rada formalizmus a decentné správanie. O sebe rozprávala veľmi málo. Jej rodinné zázemie bolo pre nás veľkou neznámou. Neprekážalo mi to, viem, aké sú tieto veci citlivé a ľahko zneužiteľné. Sama som to zažila niekoľkokrát. Snažila som sa ju brávať všade so sebou a predstavovať ju ľuďom vo farnosti. Často mi opakovala, aká je rada, že som zostala v dome.

Trochu ma zarazilo, že na podstatné veci, napríklad na opravy a rekonštrukcie domu, sa nepýtala mňa ako bývalej predstavenej, ale spolusestry, s ktorou boli dlhoročné priateľky. Podobne v prípade vedenia účtovníctva. Prekvapilo ma to, no nepripisovala som tomu veľkú dôležitosť. Napokon, nešlo o tajomstvá, o ktorých by spolusestry v dome nevedeli. Veď sme boli jedna domácnosť. Rodina.

Manipulátorkin plán

Jeden rok Sofii úplne stačil na to, aby získala všetky dôležité informácie a odpozorovala všetko, čo potrebovala. Dnes viem, že si vopred vytvorila plán, a to plán ušitý presne na mieru. Mala podrobné informácie o farníkoch, o kňazoch a ich povahách, vedela presne, kto na čom vo farnosti pracuje, s kým spolupracuje. Vedela, kto ku komu inklinuje. Obklopila sa ľuďmi, o ktorých bola presvedčená, že urobia všetko, na čo ich sama navedie.

Dnes viem, že to bol plán ovládnuť všetko. Získať moc nad všetkým.

„Nevedela zniesť môj úspech ani to, že ma ľudia majú radi.“

Kompetencie predstavenej to predsa dovoľovali, takže naoko sa nedialo nič mimoriadne. Jediné, čo jej v plánoch prekážalo, bola moja samostatnosť a moje vybudované dobré vzťahy vo farnosti. Nevedela zniesť môj úspech ani to, že ma ľudia majú radi. Potrebovala ovládnuť aj mňa.

Snažila sa zo mňa vytiahnuť moje názory napríklad na fungovanie pastorácie, na postoje a

reakcie kňazov. Keď som sa k niektorým veciam vyjadrila kriticky, pridala svoju kritiku, no neskôr to nečakane obrátila proti mne a vyčítala mi, že všetkých vždy len kritizujem a nie som schopná spolupráce.

Eskalácia napätia

Po roku sa náš vzťah so Sofiou začal prudko zhoršovať. Všetko, čo som urobila, bolo zlé. Keď som sa napríklad po svätej omši pristavila porozprávať s farníkmi, Sofia mi hneď vyčítala, že ohováram.

Vyzerala, že presne vie, kedy, kde a s kým som sa stretla.

Keď ma raz z odborného seminára priviezol spolu s kolegyňou známy, hneď na mňa slovne zaútočila. Že čo si to dovoľujem, či chcem ešte zostať v reholi, že zvádzam mužov, robím si, čo chcem, v komunite nič nerobím, rehoľne vôbec nežijem. Žiadny dialóg, len samé obviňovanie. A vyvolávanie pocitu viny. Začala som sa jej báť. Pri chôdzi som sa vždy obzerala, či náhodou nejde za mnou a či ma nesleduje. Neodvážila som sa ani vyjsť do záhrady, aby ma neupodozrievala.

> „Dnes si uvedomujem, že šlo o ženu, ktorá sa ma usilovala zničiť.“

Často na mňa používala „psychologické ťahy“ a moje správanie, slová či gestá hodnotila rôznymi psychologickými pojmami. Napríklad že sa jej nepozerám priamo do očí, keď s ňou rozprávam, čo vraj robia tí, čo klamú. Že určite niečo tajím, keď sa mi chvejú ruky a hlas. Že som paranoidná a mala by som vyhľadať psychologickú pomoc, keď mi od stresu mykalo kútikmi úst.

S odstupom času si uvedomujem, že šlo o ženu, ktorá sa ma usilovala zničiť a robilo jej radosť robiť mi zo života peklo.

Manipulácia, obviňovanie a zastrašovanie

Neustále ma z niečoho upodozrievala. Všetky moje aktivity vo farnosti hodnotila len ako hľadanie vlastnej slávy. V našej komunikácii sa postupne začalo objavovať zvláštne zahmlievanie, neskôr klamstvá, pribúdali ironické poznámky na čokoľvek, čo som povedala. Irónia postupne prerástla do otvorených verbálnych útokov.

> „Dostať úlohu pod poslušnosťou znamená dostať ju rozkazom.“

Stále častejšie mi zatajovala zmeny v dennom poriadku. Čakala som spolusestry na spoločný program, ale neprišli. Inokedy sa, naopak, spoločný program začal až po tom, čo som už po márnom čakaní odišla. Keď som sa po týchto skúsenostiach pýtala pre istotu na program, odpovedala mi typickou vetou: „Načo ti to je vedieť?“ Keď som sa však na nejaký program hoci len chvíľku omeškala kvôli inej práci vo farnosti alebo v zamestnaní, obvinila ma, že si neplním povinnosti.

Deti, ktoré som pripravovala na sviatosti, som nakoniec nemohla priviesť na slávnosť, pretože ma potajomky nahradila. Nič, žiadna zmienka, že to urobí ona. Všetko utajené.

Dozvedela som sa to až po slávnosti na stretnutí s rodičmi. Keď som sa miestneho kňaza spýtala, či došlo k zmene a s mojou pomocou tento rok nepočíta, zostal prekvapený. Keď sa to Sofia dozvedela, zúrila, že som túto vec išla odkomunikovať s kompetentným. Aké mám na to právo ísť a komunikovať, čo si to dovoľujem!

Na Silvestra som za trest dostala úlohu zaznamenať všetky naše aktivity realizované počas celého uplynulého roka. Úlohu som mala splniť do polnoci. Bránila som sa, pretože predtým sme sa v komunite dohodli, že každá z nás si spíše svoje aktivity a akcie sama za seba. Navrhla som toto pôvodné riešenie. Odmietla to a obvinila ma, že si vymýšľam, že žiadna dohoda nebola. Neustúpila a zadala mi tú úlohu pod poslušnosťou.

Dostať úlohu pod poslušnosťou znamená dostať ju rozkazom. Odmietnutie sa trestá, berie sa ako porušenie sľubu poslušnosti. V jednu sobotu som zostala doma celkom sama. Upratala som celý dom. Na druhý deň Sofia poznamenala, že som neupratala. Bránila som sa. Presviedčala ma, že klamem a dom uprataný nebol. Že si v jej neprítomnosti behám kade-tade a robím si, čo sa mi zachce.

Jej reakcie boli často nejasné, zastreté, nerozumela som tomu, nevedela som, čo si o tom myslieť. Často mi neodpovedala ani na celkom jednoduché otázky a trestala ma tichom. Paralyzovalo ma to. Začala som sa naozaj báť.

Precitnutie

Asi po dvoch rokoch spoločného života so Sofiou v komunite som bola na jednom pedagogickom školení. Skupinka ľudí sa na ňom rozprávala o psychopatii a štúdii odborníkov na túto tému, cez ktorú hodnotili niektorých amerických politikov. Bola to pre mňa facka. Zrazu som si uvedomila, že to mám doma.

> „Pochopila som, že žijem pod vedením človeka, ktorý sa ma snaží ovládnuť.“

Bola som však opatrná. Začala som hľadať ďalšie informácie na internete a zostala som zhrozená. Nesmelo som sa začala rozprávať o jej správaní so spolusestrami, ktoré s ňou žili v komunite dlhšie. Zistila som, že nie som prvá, ktorej takto ubližovala. Neviem, podľa čoho si nás vybrala. No boli sme podobné osobnostné typy. Nenápadné, nekonfliktné, tiché, jemné, empatické.

Skutočnosť, že ide o manipulátorku, som si naplno uvedomila až na jednom divadelnom predstavení, na ktorom sa zúčastnila celá naša komunita. Bola tam aj kamarátka s mládežníkmi. Keď ma zbadala, prišla nás pozdraviť. Po krátkom stretnutí s nami mi naznačila, že mám dočinenia s manipulátorom.

Napriek tomu, že Sofiu nikdy predtým nestretla, okamžite si všimla jej neprimerané reakcie. Vtedy som sa utvrdila vo svojom podozrení, že ide skutočne o manipulátora, psychopata. Od tohto momentu som vedela už s istotou, že žijem pod vedením rafinovanej manipulátorky. Pod vedením človeka, ktorý sa ma snaží ovládnuť a zmeniť. Nielen moje názory, ale celé moje myslenie, moju osobnosť.

Izolácia

Zostala som sama. Bola som tá, s ktorou sa nik v dome nerozprával. V dome sa mnou pohŕdalo.

Ľudia v jej okruhu sa menili. Správali sa voči mne nepriateľsky. Spolupracovali s ňou, získavala ich na svoju stranu alebo zostávali neistí. Mali strach. Každý, kto mal so mnou niečo spoločné, sa stal objektom jej ponižovania. Bezdôvodne tých ľudí zosmiešňovala, komentovala ich vzdelanie, postoje, slová, výzor. Moji priatelia a spolupracovníci boli pre ňu nepriateľmi tak ako ja.

Tešila som sa aspoň do práce, na ľudí, s ktorými som spolupracovala, na stretnutie s deťmi, na akcie a stretká, ktoré sme spoločne organizovali. Keď Sofia videla, že ma to robí šťastnou, snažila sa mi to prekaziť.

Podarilo sa jej to aj za pomoci miestnych kňazov.

Keďže som raz otvorene vyjadrila svoju nespokojnosť so spoluprácou na spoločných aktivitách, Sofia to použila proti mne a vytvorila mienku o mojej neprispôsobivosti a rebelovaní voči autoritám.

> „Som presvedčená, že Cirkev stojí vždy na strane človeka.“

Úplne som sa stiahla a do aktivít farnosti som sa už nezapájala. Zostalo mi len zamestnanie. Nemala som už silu bojovať. Prestala som si veriť. Žila som v pochybnostiach o sebe. Keď som sa vracala z dovolenky späť do komunity, od úzkosti sa mi chveli ruky a zrýchľoval pulz. Nedokázala som ani rozprávať. Stres sa na človeku prejavuje aj fyzicky. U mňa častým búšením srdca a výkyvmi pulzu.

Neprispôsobivá

Osobne som presvedčená, že Cirkev stojí vždy na strane človeka. Je za život a keď je niečo proti životu, dvíha svoj hlas. Vie však, že aj obeta má svoje hranice. Takže verím, že cirkev má záujem tieto veci riešiť. Vždy však záleží aj na tom, na akého mediátora natrafíte.

> „Vyššia predstavená netušila, kto Sofia v skutočnosti je.“

V mojom prípade bola vec postúpená vyššej predstavenej. Také je pravidlo. Bola som označená za problémovú a neprispôsobivú. Vedela som si predstaviť, aké všelijaké klamstvá zazneli na moju adresu. Pravdy som sa však dovolať nedokázala.

Vyššia predstavená vnímala Sofiu ako bezchybnú osobu s dobrým renomé, o jej diplomacii, vzdelaní a vysokej úrovni sa rozprávalo v celom spoločenstve. Až neskôr som pochopila, že aj toto je znak psychopatie, pretože týmto ľuďom zvlášť záleží, aby im nik nestrhol masku.

Vyššia predstavená netušila, kto Sofia v skutočnosti je. Nikdy v spoločnej komunite nežili, nemohla preto vedieť, že ide o prefíkaného manipulátora. Poriadok bolo teda potrebné urobiť so mnou ako s neprispôsobivou a problémovou sestrou s nevhodným správaním.

V hre je predsa môj večný život

Vyššia predstavená prišla na vizitáciu s cieľom napraviť mňa a moje myslenie. S vlastnou predstavou o tom, ako mám čo najrýchlejšie zabudnúť na to svoje a prispôsobiť sa jej mysleniu. Ako mám zabudnúť na krivdy, ak vôbec nejaké boli, a odpustiť, pretože v hre je predsa môj večný život. Ak neodpustím, nezaslúžim si nebo. Hovorila Sofiinou rečou a

používala jej výrazy.

„Odpustiť človeku, ktorý vás bytostne rozbíjal, nie je vôbec jednoduché.“

Neverila som vlastným ušiam. Od osoby, ktorá ma dobre poznala, by som také niečo nikdy nečakala. Žili sme predsa spolu v jednej komunite, a preto veľmi dobre vedela, že nie som konfliktný typ. Toto však už nebolo o názoroch. Bytostne sa to dotýkalo mojej dôstojnosti. Ako si mám zresetovať hlavu a preprogramovať ju podľa očakávania iných?

Ak neodpustíte svojim vinníkom

Naša katolícka spiritualita je, žiaľ, často poznačená nesprávnou predstavou o odpustení, ktoré je často vykresľované príliš vzletne a zidealizovane.

Odpustiť človeku, ktorý vo vás a vo vašom okolí rozbíjal všetko, na čo siahol, rozbíjal bytostne vás, odpustiť mu všetky tie zákerné ublíženia nie je vôbec jednoduché. Chcieť od obete, aby na všetko zrazu zabudla, aby obnovila priateľstvo s takýmto tyranom a ešte k nemu cítila aj náklonnosť či dokonca lásku, trávila s ním čas a zdieľala život… je jednoducho nemožné.

„To veľké ticho bolo jeho odpoveďou, hlbokým pokojom, liekom na rany.“

Kamarátka psychologička mi vysvetlila, že odpustenie ťažkých ublížení je proces, ktorý trvá niekedy veľmi dlho. Že odpustiť takejto osobe znamená jednoducho pustiť ju. Nechať ju tak. Bez odplácania a pomstychtivosti. Odpustiť teda znamená neodplácať sa rovnakým spôsobom.

A tak som ju nechala, nech žije, ako najlepšie vie.

Stálo ma to veľa síl. S plným vedomím, že čokoľvek by som tejto manipulátorke povedala, obrátilo by sa aj tak proti mne. Odpustiť bolo v tomto prípade rozhodnutím rozumu a vôle, nie citu. Pochopila som, že jediným riešením je požiadať o preloženie do inej komunity na Slovensku. Vyhoveli mi, aj keď nie hneď. Moje trápenie trvalo ešte niekoľko mesiacov, kým žiadosť vypočuli a ja som sa konečne dostala mimo vplyvu Sofie.

Kde si, dobrý Bože?

Počas tohto náročného obdobia nastalo v mojom vzťahu s Bohom obdobie veľkého ticha, nesústredenosti a odmietania každej formálnosti. Ale i obdobie hľadania jeho prítomnosti v každodennej všednosti.

Neobviňovala som ho za to, čo sa mi dialo. Len som mu dávala stále tie isté otázky: „Naozaj, Pane? Čo mám robiť?“ Zakaždým nastalo ticho. Poznáte to, keď je niečo príliš ťažké, hľadáte slová, ktorými by ste sa prihovorili, aby boli balzamom na smutnú dušu. Myslím, že Boh to robí podobne.

To veľké ticho bolo jeho odpoveďou, hlbokým pokojom, teplom na zmrazenú dušu, liekom na rany. Nebolo treba slov. V tom hlbokom tichu som ho vnímala a bolo mi dobre.

„Vždy, keď si na toto obdobie spomeniem, odovzdávam ho znovu do jeho rúk.“

Nedokázala som sa však sústrediť na slová, na náboženské prednášky, na príhovory kňazov pri svätých omšiach. Moje uši po druhej vete automaticky vypínali. Bola som precitlivená na každé slovo, z ktorého som cítila nátlak. Začala som mať problémy aj s pamäťou. Rýchlo som zabudla, čo som počula alebo čítala.

Keď som už nevládala ja, vládali iní. Moji rodičia a priatelia, od ktorých sa Sofii nepodarilo izolovať ma, sa za mňa modlili a postili. Držala ma moja a ich viera. Naša viera v dobrého Boha, ktorý vie o všetkom a nikdy nás neopustí. Prihovára sa nám cez situácie, okolnosti. Začala som ho tak vnímať a byť vďačná za pomoc, ktorú mi posielal cez iných ľudí.

Vždy keď si na toto obdobie spomeniem, odovzdávam ho znovu do jeho rúk.

Dnes pri pohľade naspäť hodnotím túto záležitosť ako veľkú životnú skúsenosť. Skúsenosť s človekom, ktorý svojou zlobou dokázal otráviť ľudské vzťahy, komunitu, prácu, atmosféru. Rozbiť a zničiť všetko, čo nebolo v súlade s jeho myslením a jeho plánmi. Dokázal meniť všetko podľa seba, aby prežil tam, kde je. Ideálne stúpal vyššie. Aj so svojou bezchybnou maskou na tvári.“

***

Prinášame aj reflexiu svedectva rehoľnej sestry:

„Náboženská zrelosť predpokladá ľudskú zrelosť,“ hovorí v reakcii kňaz a psychológ Ján Kulan, ktorý skúma kandidátov do rehole či kňazstva. „V prípade sestry Sofie možno identifikovať narcistickú poruchu osobnosti.“

„Náboženská zrelosť predpokladá ľudskú zrelosť,“ hovorí kňaz a psychológ Ján Kulan, ktorý skúma kandidátov do rehole či kňazstva.

Ak poznáte vo svojom okolí osobu, ktorej by tieto informácie mohli pomôcť, budeme radi, ak jej článok prepošlete.

Iva Mrvová / Postoj.sk

Ilustračné foto: TASR/Pixabay/Pexels

The post Spoveď rehoľnej sestry / Prežila som peklo, no neobviňujem Boha appeared first on Zasvätený život.

(Zamyslenie zo stránky zasvatenyzivot.sk.)